

Sociaal vernieuwen in Finland

Socialeinnovatie.nu bracht in februari een werkbezoek aan Helsinki. De Finnen lopen op innovatiegebied al jaren voorop in de wereld. Hoe zit het met hun sociale innovatie? We belichten twee toppers. Forum Virium, een groot samenwerkingsverband van technologiebedrijven gericht op vernieuwing in de stad. En we spraken met Juhani Ilmarinen, dé wereldwijde specialist op het gebied van ouderen en werk.

Kijk elke willekeurige innovatie ranglijst er op na en grote kans dat Finland in de top 5 staat. Of het nu om economische groei gaat, of over een creativiteitsindex of over de Finse onderwijsprestaties. Op zoek naar het geheim van innoveren in Finland spraken we eerder met Pekka Himanen, verbonden aan het Helsinki Institute of Information Technology, en een groot kenner van de Finse economie. Himanen: “Creativiteit en innovatie kunnen alleen ontstaan als aan twee basisvoorwaarden voldaan is. Ze floreren als sprake is van een *enriching community* – een verrijkende gemeenschap waarvan de leden elkaar steunen, stimuleren en tot grotere hoogten brengen. En dit geldt zowel voor een organisatie, een stad als voor een nationale economie. Echter, een verrijkende gemeenschap kan alleen ontstaan wanneer er sprake is van onderling vertrouwen. In psychologische waarden uitgedrukt wordt een cultuur van creativiteit bepaald door een gevoel van veiligheid als basis, daarboven het gevoel van erkenning en behoren tot een groep om uiteindelijk energie en vreugde te kunnen ervaren.”

Forum Virium

Forum Virium is een voorbeeld in Finland van een samenwerkingsverband gericht op vergaande innovatie die kan bestaan dankzij de basis van vertrouwen die volgens Himanen de hoeksteen is van het Finse succes. Directeur Jarmo Eskelinen: “Forum Virium is een non-profit organisatie die fungeert als matchmaker voor innovaties op het gebied van digitale diensten van de toekomst. Nokia en de Finse omroep zijn de sleutelorganisaties in Forum Virium, maar ook de stad Helsinki speelt een centrale rol en daarnaast doen alle top technologiebedrijven en -instellingen van Finland mee.”

Forum Virium is een bijzondere vorm van open innovatie omdat zoveel partijen hun kennis delen. Kennis die moet leiden tot innovaties op het gebied van verkeer, onderwijs, gezondheidszorg, retail, domotica en media. Vooral de ontwikkelingen op het gebied van mobiele tv trekken de aandacht. Eskelinen: “We werken volgens het living lab concept, wat inhoudt dat we innovaties testen in een actuele omgeving. In ons geval is dat Helsinki. De hele stad wordt ons laboratorium.” In veel gevallen, aldus Eskelinen, zal de vernieuwing bestaan uit nieuwe combinaties van al bestaande innovaties. “Wij zijn ervan overtuigd dat er door samenwerking veel meer te halen valt uit de al bestaande kennis.”

Ilmarinen

Sociale innovatie gericht op leeftijd en arbeid is al vijftientig jaar lang de specialisatie van prof. Juhani Ilmarinen van het Finnish Institute of Occupational Health (FIOH). De Finnen kregen als een van de eersten in Europa te maken met de gevolgen van de vergrijzing en begonnen vroeg met onderzoek. Ilmarinen en zijn team bouwden sinds 1982 een enorme schat aan gegevens op en hun werk is baanbrekend geweest. Zo ontwikkelde hij de Workability Index, de index die het arbeidsvermogen van een werknemer op fysiek, psychisch en sociaal terrein meet en monitort en die internationaal een standaard aan het worden is.

Juhani Ilmarinen over leeftijdsbeleid: “Arbeitsvermogen of workability is een huis van vijf verdiepingen waarvan de onderste verdieping de gezondheid is. Daarboven is de verdieping van de competenties. De derde verdieping is die van iemands waarden – je houding en motivatie. Deze eerste drie lagen zijn

individuele lagen. De vierde laag is die van het werk en de werkorganisatie. De vijfde tenslotte is die van de workability. Arbeidsvermogen is een interactie tussen het werk en human resources, het is de balans tussen individu en werk. Dat huis wordt overigens ook nog eens beïnvloed door gezin en familie.”

Uit Ilmarinens onderzoek blijkt onomstotelijk dat slecht management en een slechte organisatie van het werk centraal staan in workability. “Workability is weliswaar een gezamenlijke verantwoordelijkheid van werkgever en werknemer, maar de leidinggevende heeft een sleutelrol. En ze hebben dat niet in de gaten. Ze ontslaan oudere werknemers of mensen moeten maar eerder met de VUT, maar dat werkt alleen kostenbesparend op de korte termijn. Het gaat ten koste van de duurzame prestaties van de onderneming op de langere termijn. Wij hebben uitgerekend wat een slechte workability per jaar per werknemer kost voor diverse bedrijfssectoren. En dan vallen de schellen van de ogen bij veel managers.”

In Finland wordt al breed gewerkt met de index en met leeftijdsbeleid. De blijvend goede scores van het land bewijzen dat de aanpak werkt. Het Finse voorzitterschap van de EU heeft Ilmarinen's aanpak gepromoot en Duitsland gaat de index nu ook gebruiken. Gelet op de interesse die er voor zijn werk bestaat zou Nederland, volgens Ilmarinen, wel eens het derde land in Europa kunnen worden dat leeftijdsbeleid structureel gaat oppakken.